

for de nordiske magter, at en konstant tilstedeværelse var unødvendig.

De andre artikler giver blandt andet udmærkede oversigter over dansk og svensk flådeplanlægning i 1700-årene, medens behandlingen af det 20. århundrede virker mere overfladisk. Interessant er Ole Feldbæks påvisning af, at det først var i 1801, at den engelske flåde skaffede sig den navigatoriske viden, der muliggjorde brugen af Storebælt som alternativ til Øresund for kraftige lineskibe. På hjemvejen fra Østersøen juli 1801 krydsede den engelske eskadre under Admiral Pole op gennem Storebælt og forvissede sig om, at det faktisk var muligt. Hermed var Sjælland strategisk blevet en ø, hvilket muliggjorde en isolering af Sjælland i 1807. Her kunne det være interessant at vide, hvad reaktionen var i den danske regering og Admiralitetet. Er der en forbindelse til flådeplanen 1806, der forudså betydelige ændringer i den danske flådes struktur og opbygning, herunder en kraftig beskæring af antallet af lineskibe til fordel for bygning af mindre fartøjer? En anden mulighed er selvfølgelig, at den danske ledelse ikke bemærkede noget som helst, hvilket ville bekræfte opfattelsen af det søvngængeragtige i den danske politik op til katastrofen i 1807.

Generelt må man om bogen sige: ikke uinteressant, men af blandet kvalitet.

Dan H. Andersen

Terje Holm og Knut Arstad (red.): *Kriger og Konger. Et strejftog i Nordens militærhistorie fra Syvårskrigen til den Skånske Krig 1560-1680*. Forsvarsmuseets småskrifter 16. (Forsvarsmuseet, Oslo, 1997). 111 s.

Gunnar Artéus (red.): *Nordens garnisonsstäder. Slutrapport från ett forskningsprojekt*. Forsvarshögskolans Acta B4. (Forsvarshögskolan, 1997), 228 s., 190 SEK.

Kriger og Konger er en rapport fra et såkaldt *Clio og Mars-seminar* på Forsvarsmuseet i Oslo og et godt eksempel på, at militærhistorie er andet og mere end krige og konger. Man skal derfor ikke lade sig narre af bogens traditionsrættede titel, for den dækker i virkeligheden over en række læseværdige bidrag fra norske, svenske og danske forskere, der sætter både krig og konger ind i en samfundsmæssig kontekst, hvilket gør emnet væsentligt og vedkommende – også for danske »pacifister«, der altid har haft en tilbøjelighed til kun at se volden – også i dens organiserede og institutionaliserede form – som noget destruktivt.

Bogens bidrag er, som anført i undertitlen, strejftog, og de har netop strejftogets karakteristika: De er meget forskellige, spænder temamæssigt ganske vidt inden for den givne tidsramme og hænger ikke særligt godt sammen; men de understreger i fællesskab, at militærhistorien er en væsentlig faghistorisk disciplin, som historikeren ikke kan undvære i sit arbejde med fortiden.

I seminarets afsluttende indlæg drøfter Knud J.V. Jespersen netop militærhistoriens plads og funktion i den historiske forskning. Skønt hans påpegning af årtiers berøringsangst i forholdet til militærhistorien primært sigter på danske forhold (hverken i Norge eller Sverige har militærhistorie været tabueret i samme grad), så har hans gennemgang af krigshistoriens udvikling fra hjælpedisciplin for krigsvidenskaben til en egentlig historisk disciplin på linie med socialhistorie, politisk historie etc. almen relevans. Krigsguden Mars er kommet godt i hus hos historiens muse med denne bog!

Også *Nordens garnisonsstäder*, der afrunder et omfattende og langvarigt (siden 1984) projekt, er et udmærket eksempel på, at militærhistorien hører hjemme blandt Clios tjenere. Målet har været at klarlægge garnisonsbyernes

udvikling fra ca. 1660 og frem med særligt henblik på samspillet mellem militær og borgerskab. Projektet kan ikke siges at have resulteret i revolutionerende ny erkendelse, men nok i et klarere overblik, som der i øvrigt redegøres for i slutrapporten, og så er vi i tilgift blevet en del klogere på mange aspekter i det århundredgamle civile og militære samliv.

Blandt rapportens noget heterogene bidrag er der for en dansk læser navnlig grund til at hæfte sig ved Hans Chr. Johansen med fleres artikel om de danske garnisonsbyer, der giver et kort, instruktivt og kontant rids over ca. 300 års udvikling.

Projektet »Nordens garnisonssteder« er ud over denne slutrapport resulteret i godt en halv snes bøger og artikler.

Per Willemoës Jørgensen

Jørgen Lorentzen m.fl. (red.): *Inuit, Kultur og Samfund. En grundbog i eskimologi.* (Systime, 1999). 258 s., 290 kr.

Grunden til at omtale en grundbog i eskimologi i et historisk tidsskrift er, at

den indeholder en række nyttige leksikale oplysninger og nogle velskrevne, forskningsbaserede oversigter om emner, der er relevante for dyrkere af Grønlands historie. Grønlandske forhold er nemlig det, bogen i hovedsagen handler om. 25 personer har i 28 kapitler dækket mange, men ikke alle sider af samfundslivet. Skønt der således i adskillige artikler er historiske udviklingslinier, savnes dog en samlet fremstilling af Grønlands historie.

Uden at forklejne de nyttige artikler er der grund til at fremhæve Birgitte Sonnes velskrevne og underfundige indblik i den eskimoiske trosverden, Kirsten Thistedes instruktive gennemgang af grønlandsk litteratur, Inge Kleivans afbalancerede problematisering af sprogdebatten, Naja Mikkelsens solide fremstilling af klimaudviklingen, Frank Sejersens fornuftige udredning af identitetsproblematikken og Jens Dahls nøgterne introduktion.

Det, bogen indeholder, bør enhver eskimolog vide noget om, og den kan være afsat til yderligere studium og efterprøvelse.

Axel Kjær Sørensen